

Landskapsandelssystemet en helhet – flera delar

2021

Syftet med landskapsandelarna

- Skapar ekonomiska förutsättningar för kommunerna att producera välfärd.
- Utjämningsystem - utjämnar opåverkbara skillnader mellan kommunerna.
- Till opåverkbara skillnader räknas inkomster, demografi, lägre elevunderlag i skola samt opåverkbara omständigheter (KST-områden)

Målsättningar

En parlamentarisk referensgrupp tog fram övergripande målsättningar.

Landskapsandelssystemet ska

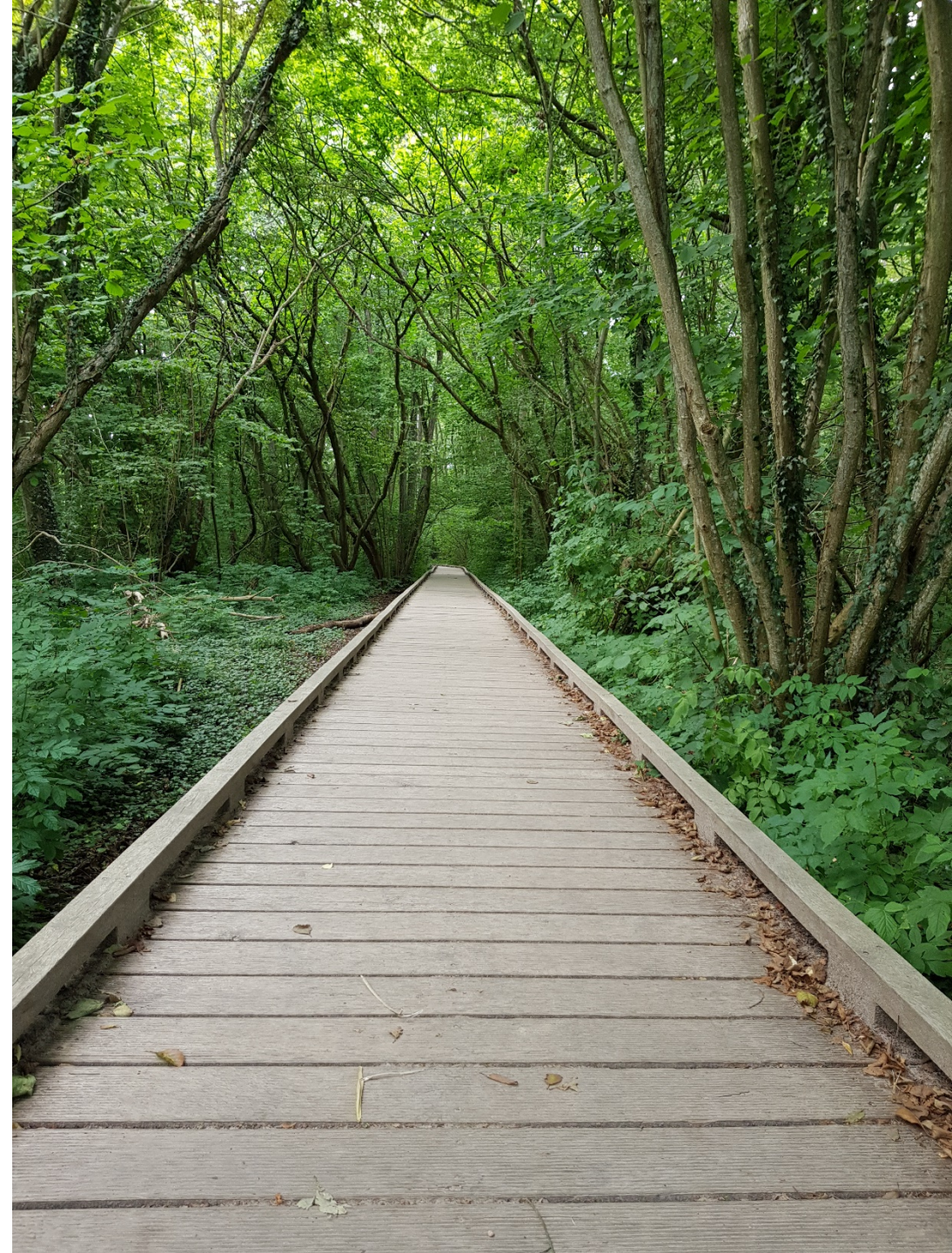
1. ge kommunerna möjlighet att tillhandahålla lagstadgad basservice
2. vara enkelt och förutsägbart
3. gynna hållbar tillväxt
4. främja samarbete och samgång.

Hur uppnår vi målsättningarna?

Målsättningarna nås genom

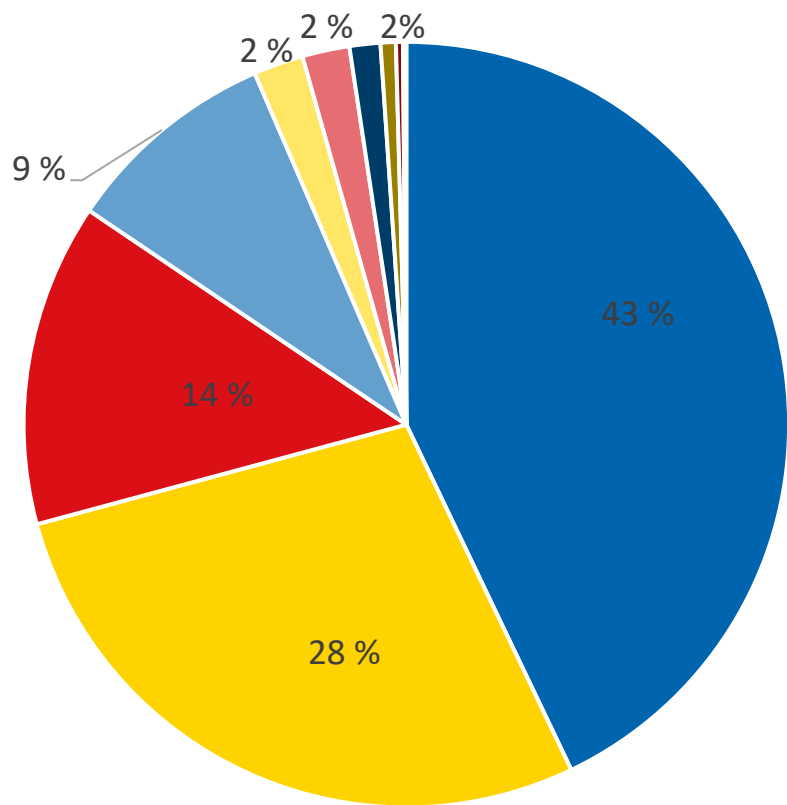
- inkomstutjämning genom skattekomplettering
- kostnadsutjämning för driftskostnader och stöd till skärgården
- en steglös modell
- ett fåtal parametrar som styr fördelningen.

Landskapsandelarna är en helhet

Systemet fördelar ca 36 miljoner euro

- Skattekomplettering
- Bildning
- Äldreomsorg
- KST
- Förberedande undervisning
- Träningsundervisning
- Kulturverksamhet
- Specialfritids
- Medborgarinstitut
- Grundvux

Komplettering av skatteinkomsterna

- Inkomstutjämning – utjämnar på basen av skattekraft
 - kalkylerad beskattningsbar inkomst per invånare
 - förvärvsinkomst- och samfundsskatt
 - medeltal av 5 skatteår
- Skillnaden mellan kommunens skattekraft och hela landskapets skattekraft - 90 procent av skillnaden utjämnas
- Nivån höjs med en uppräkningsfaktor
- Utgör mellan 33 och 50 procent av totalvolymen
- Uppräkningsfaktorn kan justeras

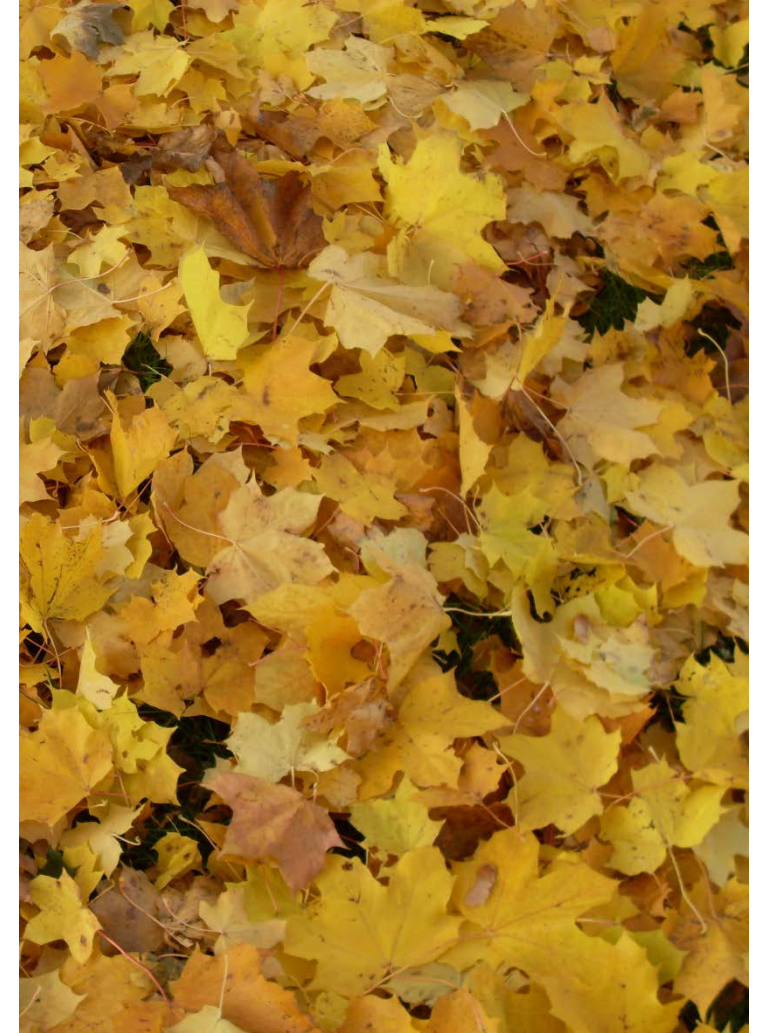
Kostnadsbaserade landskapsandelar

- Basbelopp, normkostnad och ersättningsgrad
 - basbeloppet är normkostnaden per invånare
 - ersättningsgraden anger landskapets andel av normkostnaden
- Normkostnaden har sin grund i de verkliga driftskostnaderna
- Basbeloppen justeras varje år
 - förändring i kostnadsnivån enligt index
 - förändring av landskapsandelsuppgifterna
- Uppföljning av basbeloppen vart 4:de år

Landskapsandel för äldreomsorgen

- Baseras på driftskostnaderna för äldreomsorgen
- Antal invånare i åldersgrupperna 65-74, 75-84 och 85+
- Olika basbelopp för varje åldersgrupp
- Ersättningsgraden är 12,5 procent av normkostnaden
- Skärgårdstillägg ger en ersättningsgrad på
 - 27,5 procent för skärgården och
 - 32,5 procent för ytterskärgården

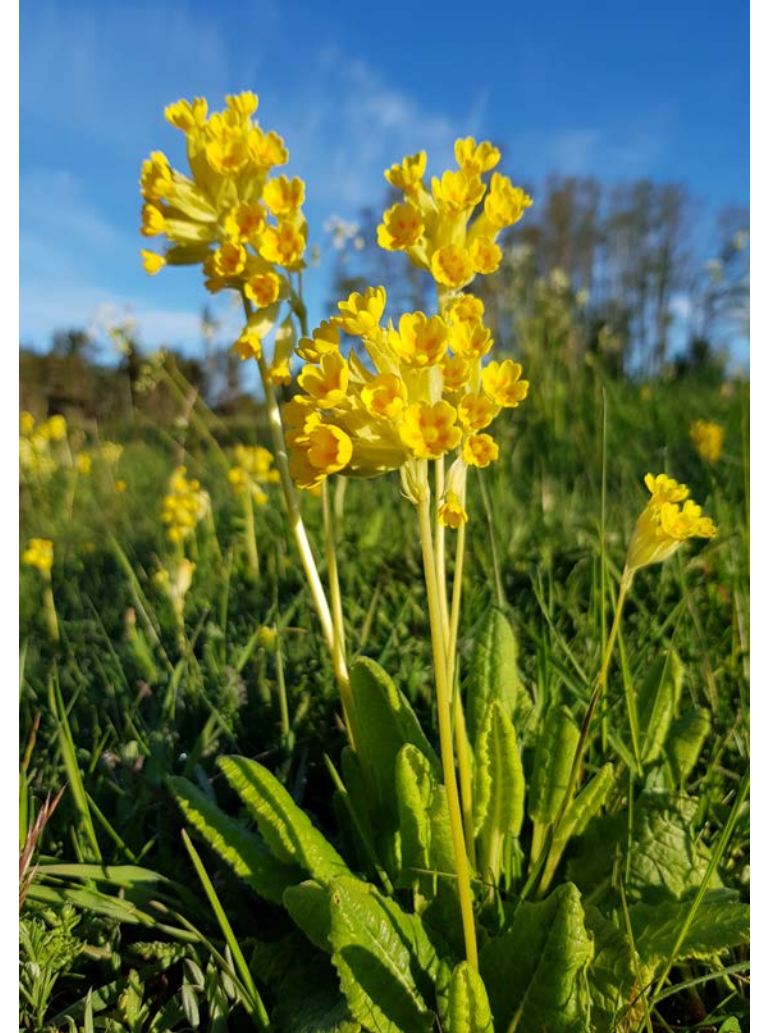
Landskapsandel för den samordnade socialtjänsten

- Baseras på driftskostnaderna för de verksamheter som sköts av Kommunernas socialtjänst k.f (KST)
- Ett basbelopp för antalet invånare i landskapet
- Ersättningsgraden är 12,8 procent av normkostnaden
- KST är huvudman för och därför mottagare av landskapsandelen för den samordnade socialtjänsten

Landskapsandel för barnomsorgen

- Baseras på driftskostnaderna för barnomsorgen exkl. specialfritidshemsverksamheten
- Ett basbelopp för antalet invånare i åldersgruppen 0-6
- Ersättningsgraden är 16,6 procent av normkostnaden
- Skärgårdstillägg ger en ersättningsgrad på
 - 31,6 procent för skärgården och
 - 36,6 procent för ytterskärgården

Landskapsandel för grundskolan

- Baseras på driftkostnaderna för grundskolan exkl. träningsundervisningen, den förberedande undervisningen och grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga
- Elevunderlag – antalet invånare i åldersgruppen 6-15
- Elevunderlaget fördelas på de olika intervallen 0-40, 41-60, 61-80, 81-100, 101-150 och 150+
- Olika basbelopp för de olika intervallen – högre basbelopp för lägre elevunderlag
- Ersättningsgraden är 20,2 procent av normkostnaden
- Skärgårdstillägg ger en ersättningsgrad på
 - 34,2 procent för skärgården och
 - 39,2 procent för ytterskärgården

Landskapsandel för träningsundervisningen

- Baseras på driftskostnaderna för träningsundervisningen
- Ett basbelopp för antalet elever i kommunen som får träningsundervisning
- Ersättningsgraden 100 procent av normkostnaden

Landskapsandel för specialfritidshemsverksamheten

- Specialfritidshem är till för dem som går i träningsundervisning och yrkesträningsundervisning
- Baseras på driftskostnaderna för specialfritidshemsverksamheten
- Ett basbelopp för antalet elever i kommunen som deltar i specialfritidshemsverksamhet
- Ersättningsgraden 100 procent av normkostnaden

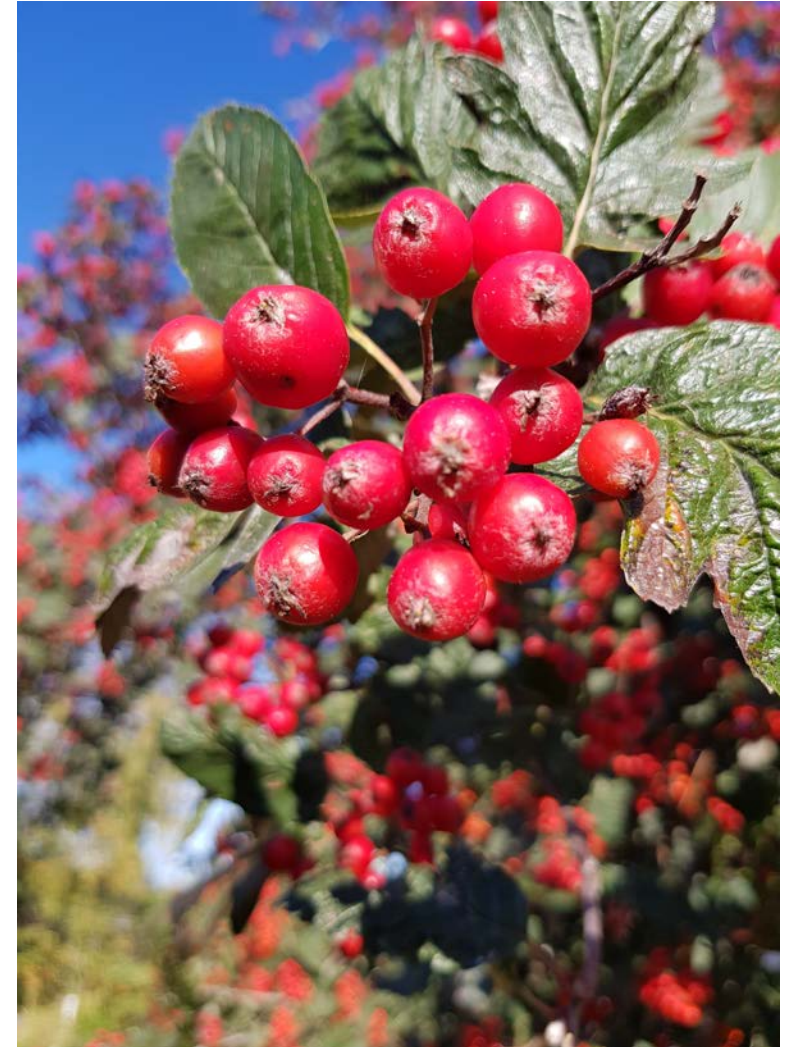
Landskapsandel för den förberedande undervisningen (fr. o. m. 2022)

- Baseras på driftskostnaderna för den förberedande undervisningen för nyanlända elever med ett annat modersmål än svenska
- Ett basbelopp för antalet elever i kommunen som får förberedande undervisning
- Ersättningsgraden 100 procent av normkostnaden

Landskapsandel för grundskoleutbildning för andra än läropliktiga (fr. o. m. 2022)

- Grundskoleutbildning för dem som passerat läropliktsåldern
- Baseras på driftskostnaderna för grundskoleutbildningen för andra än läropliktiga
- Ett basbelopp för antalet personer i kommunen som får grundskoleutbildning för andra än läropliktiga
- Ersättningsgraden 100 procent av normkostnaden

Landskapsandel för medborgarinstitut och kulturverksamhet

- Baseras inte på de verkliga driftskostnaderna
- Ett basbelopp för antalet invånare i kommunen
- Ersättningsgraden 10 procent av normkostnaden
- Mariehamns stad är huvudman för och därför mottagare av landskapsandelen för medborgarinstitut

Stöd till skärgården

- Skärgårdskommuner: Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga, Vårdö
- Ytterskärgård: Brändö, Kumlinge, Kökar, Sottunga
- Tillägg till landskapsandelarna för äldreomsorg och barnomsorg
 - skärgårdskommuner +15 procent
 - ytterskärgård + 5 procent
- Tillägg till landskapsandelen för grundskolan
 - skärgårdskommuner + 14 procent
 - ytterskärgård + 5 procent
- Stöd för anläggningsprojekt i ytterskärgården

Samarbetsstöd

- Syftet med samarbetsstödet är att uppmuntra till frivilligt samarbete.
- Samarbetsstöd kan enligt prövning beviljas en kommun som tillsammans med en eller flera andra kommuner inleder ett samarbetsutvecklande projekt som bedöms leda till effektivare produktion av kommunal service.
- Samarbetsstöd kan också beviljas
 - 1) en kommun som på egen hand inleder ett projekt inom it-området, om det bedöms öka möjligheten till it-samordning inom den offentliga sektorn på Åland, samt
 - 2) en kommun som ansluter sig till ett pågående projekt, en befintlig tjänst eller investering inom it-området, och anslutningen bedöms öka graden av it-samordning inom den offentliga sektorn på Åland.
- Samarbetsstöd kan också beviljas för en förstudie till ett projekt.
- Ett kommunalförbund kan beviljas samarbetsstöd enligt samma villkor som en kommun.

Landskapsandelssystemet ändras från 2021

- Systemet anpassas till ny lagstiftning inom socialvårdsområdet och utbildningsverksamheten samt till att Kommunernas socialtjänst k.f. inleder sin verksamhet
- Nya basbelopp för alla kostnadsbaserade landskapsandelar fastställs med driftskostnaderna 2018 som grund
- Ändringen betraktas som en uppföljning av basbeloppen och ersätter den 4-årsuppföljning som skulle gjorts av basbeloppen för 2022
- En del av basbeloppen är baserade på kalkylerade kostnader för nya verksamheter, därför kommer en extrauppföljning av basbeloppen att göras om två år

Variationer från år till år

Landskapsandelssystemet strävar efter en realekonomisk förklaring till varför en kommun erhåller landskapsandelar. Det gör att vissa variationer kan uppstå från ett år till ett annat. Detta kan bero på:

- Förändringar i de områden som är med i utjämnningen samt träningsundervisning
- Förändring i beskattningsbar inkomst/samfundsskatter
- Förändringar i invånarantal

Utfall 2021

	Landskaps-andelar		
	totalt	Eur/inv	%
Brändö	930 453	2 091	3 %
Eckerö	1 931 018	2 028	5 %
Finström	3 705 960	1 429	10 %
Föglö	1 336 945	2 518	4 %
Geta	1 368 470	2 759	4 %
Hammarland	2 965 005	1 873	8 %
Jomala	4 315 917	825	12 %
Kumlinge	787 797	2 509	2 %
Kökar	616 104	2 656	2 %
Lemland	2 709 866	1 320	8 %
Lumparland	658 838	1 800	2 %
Saltvik	2 434 593	1 317	7 %
Sottunga	116 810	1 327	0 %
Sund	1 839 169	1 798	5 %
Vårdö	1 454 755	3 254	4 %
Mariehamn	4 381 339	375	12 %
KST	3 226 360		9 %
Grundvux+Förberedande	800 000		2 %
Totalt	35 579 401	1 191	100 %

Grundskoleutbildning för andra än läropliktiga (ca 50 000 samt förberedande undervisning (ca 750 000)

Kommunen styr

- En landskapslag – en helhet
- Landskapsandelssystemet är en helhet – som består av flera delar
- Systemet fördelar resurser till kommunerna baserat på de olika delarna
- Hanteringen av de olika landskapsandelar som utgör helheten är fördelad mellan flera avdelningar inom landskapsregeringen.
- **Kommunen styr** över sin egen resursfördelning och prioriterar mellan olika politikområden

